

Pes hyenový je nejpestřeji zbarvenou psovitou šelmou



Nejvzácnější pes světa

Přemýšlíte, které plemeno asi tak máme na mysli? Nějaké nově objevené? Nebo že bychom minili nejcennějšího výstavního jedince? Jste vedle.

Dnes opustíme vody klasické kynologie a vydáme se na dobrodružnou cestu do nitra Afriky. Právě tam totiž žijí jedni z nejvzácnějších savců na této planetě, **PSI HYENOVÍ**.

Cennější než „velká pětka“

Nemusí to však trvat dlouho a místo přítomného času možná bude namíste použít čas minulý. Zatímco před nějakými třiceti lety se na savanách východní a jižní Afriky běžně pohybovaly velké smečky nápadně barevných psů a nebyl žádný kumšt je spatřit, dnes patří pouhé pozorování těchto velezajímavých tvorů ve volné přírodě k větším raritám než setkání se všemi zástupci turisty tolik vyhledávané velké pětky (lev, levhart, nosorožec, buvol, slon). My sami jsme se o ně při své letošní jarní návštěvě Jižní Afriky

pokoušeli marně. I když v Krugerově národním parku prý smečka psů hyenových žije, na rozdíl od mnoha lvů, hyen a dalších šelem se nám ji bohužel spatřit nepodařilo. Po týdenním hledání jsme rezignovali a na divoké psy se zašli podí-



Kontaktní ležení

vat alespoň do zoologické zahrady v jihoafrické Pretorii...

Jak je to možné? Na vině je více faktorů: tradiční úbytek životního prostředí a s ním související postupný konec putování milionových stád velkých kopytníků, intenzivní pronásledování ze strany člověka, jenž tyto psy z různých důvodů nikdy neměl příliš v lásce, konkurence velkých afrických šelem, především lvů, kteří psy hyenové nemilosrdně připravují o potravu, již si ulovili. Rychlý, šikovný, ale subtilní pes hyenový je sice schopen kořist ulovit, ale už ne si ji ubránit před mnohonásobně těžšími a silnějšími predátory. Ti navíc hubí i jejich štěňata.

Zákeřná choroba

A aby toho nebylo málo, psi hyenoví musí v přírodě čelit ještě jedné hrozbě:

vzteklíně. Rozšířila se mezi ně zřejmě od domácích psů domorodých Masajů. Právě ta jim zasadila největší ránu a dokonala dílo zkázy. V některých oblastech na ni uhynulo přes 80 procent populace. V Serengeti, kdysi hlavní základně psů hyenových, dodneška nepřežil ani jeden jediný! Jak si povíme dále, psi hyenové jsou mimořádně společenská, kontaktní zvířata, a to se jim v této souvislosti stalo osudným. Komunikují spolu totiž mj. neustálým očíháváním a vzájemným olizováním, což je pochopitelně živná půda pro šíření infekčních nemocí. Ochránáři se snaží prostřednictvím očkování i znovuvysazováním těchto zvířat do volné přírody nepříznivý stav zvrátit, ale jde to ztuha. Odhaduje se, že dnes v celé Africe žije jen kolem 3 tisíc psů hyenových, což je přibližně desetina původní populace.

Nejspolečenštější psi

Naši domácí psi jsou, jak známo, od přírody nesmírně společenská zvířata a bohatství jejich sociálních projevů nepřestává udivovat ani zkušené pejskaře. Vědci nás však ujišťují, že to není nic ve srovnání s tím, jak se mezi sebou „domlouvají“ psi hyenové. Jsou schopni obrovského množství mimických projevů, jež spolu s nejrůznějšími postoji, pohybovými figurami a zvuky tvoří unikátní „řeč“, jež jim umožňuje jasně a rychle se „domluvit“ na všem potřebném. Když se třeba chtějí vydat na lov, členové smečky do sebe začnou strkat čenichy, skákat na sebe a kňučet. Tím všim si sdělují, že je třeba vyrazit. Při něm se pak už naplno projeví dokonalá organizace psí smečky. Za kořistí se neženou jako zběsilí všichni, jak jsme na to zvyklí třeba u smeček honičů ženoucích se za liškou, ale rozdělí si úlohy: několik nejrychlejších psů se snaží loveným kopytníkům odříznout únikovou cestu, zatímco ostatní na ně čekají vzadu a po straně. Tato lovecká strategie se ukázala jako výborná, podle některých výzkumů je úspěšnost lovu až 70 procent, tedy dvakrát vyšší než například u lvů. Psi hyenové tak jsou vůbec nejúspěšnějšími lovci mezi šelmami.

Zbavme se lidské optiky!

Jakmile se jednomu ze psů podaří kořist dostihnout, zakousne se do ní a tím dá signál ostatním: vmžiku se na pronásledované zvíře vrhne celá smečka a zaživa ho doslova roztrhá na kusy. Pro útlocitného pozorovatele ne zrovna pěkný pohled. Právě negativní zážitky lidí, kteří měli možnost pozorovat divoké africké psy v akci, způsobily, že tyto šelmy upadly u lidí v nemilost, byly oceňovány



Když se chtějí vydat na lov, strkají do sebe čenichy



„Mluvit“ se dá i postojem

ny jako krvežíznivé, opovrhovány a masivně loveny. Skutečným milovníkům zvířat jistě nemusíme vysvětlovat, že žádné zvíře není samoučelně posedlé násilím a krví. Psům hyenovým, kteří nejsou dost silní, aby kořist odtáhli někam do úkrytu nebo jako levharti na strom, neřkuli aby ji ubránili před hyenami či dokonce lvy, prostě nezbývá nic jiného než se na ni okamžitě vrhnout a snažit se v dané chvíli „urvat, co se dá“. Dospělí jedinci však nejsou tak egoističtí, jak to v danou chvíli může vypadat: nejen rodiče, ale i další členové smečky, se rychle vracejí k mláďatům a maso jim vyvrhují, aby se i ona měla šanci najíst. Jistěže ani toto chování nelze vykládat

jako projev nějaké obětavosti, je to instinktivní strategie, jež umožňuje přežití druhu. Stejně jako právě opačné chování lvů, u kterých jsou mláďata zdánlivě až na posledním místě a jež dospělí lvi někdy dokonce zabíjejí. Musíme se prostě jen zbavit nutkání pohlížet na chování divokých zvířat lidskou optikou.

Děti – privilegium vládců

Ve smečce psů hyenových se nemůže rozmnožovat každý, komu se zachce. Toto privilegium je vyhrazeno pouze vůdčímu páru, výjimečně ještě sestře „velitelky“. Jinak vládcové nekompromisně dbají na to, aby se jejich poddaní mezi sebou ani nepářili - jako kdyby věděli, jaké to bude mít následky. Samozřejmě ani oni nemají oči všude, a tak občas dojde k „excesu“. Když už se ale mláďata jednou narodí, dospělí nemívají ve zvyku rozlišovat je na „moje“ a „tvoje“. Dvě matky se klidně společně starají o potomky a vydatně jim pomáhají i všichni ostatní členové smečky. Mláďata k nim přiběhnou, začnou žebrot a jejich strýčkové a tetičky jim potravu automaticky vyvrhují. Někdy se také stane, že nejvýše postavená matka „adoptuje“ mláďata níže postavené feny a tu pak vyžene ze smečky. Přesto jsou velmi vysoké - štěňátka jsou velmi náchylná k nejrůznějším infekcím a také větší šelmy pro ně představují obrovské nebezpečí. Přesto, že ochranáři bijí na poplach a mnohé africké země už přijaly příslušná opatření směřující k záchraně druhu, osud jedněch z nejvzácnějších psů světa je stále nejistý.

Lea Smrčková



Stále pohromadě. Psi hyenové patří k vůbec nejspolečenštějším šelmám.